

TASVIRIY SAN'AT DARSLARIDA YANGI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI

Baxromova Dilfuza Akramjonovna

*Chirchiq davlat pedagogika universiteti "Tasviriy san'at va muhandislik
grafikasi" yo'nalishi 1-bosqich talabasi*

Annotasiya: Umumiy o'rta ta'lim maktablarida o'quvchilarni mustaqil bilim olishida yo'naltirilgan inovatsion texnologiya, o'quv jarayonlarida yangicha metodlarni qo'llash, amalda tatbiq etish. Tasviriy san'atni o'qitish jarayonida yangi texnologiyalarni ahamiyati va samaralari haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: innovatsion texnologiyalar, interektiv metod, klaster, sun'iy intellekt, globallashuv, onlayn hamkorlik.

Hozirgi kunda mamlakatimiz maktablari uchun innovatsion texnologiya asosida tayyorlanadigan dastur, darslik, o'quv metodikasiga qo'yiladigan talablar va ularning ilmiy asoslari xususida qator pedagogik qo'llanmalar yaratilmoqda. Jamiyatimiz hayotida yuz berayotgan yangilanishlar, texnika taraqqiyoti va o'quv axborotining muttasil ravishda ortib borishi ta'lim jarayoniga yangicha munosabatda bo'lishni taqazo etmoqda. Hech qaysi fan tasviriy san'at fanidek o'quvchilarning tasavvuri va fikrlashini o'stira olmaydi. Tasviriy san'at o'quvchilarning tafakkurini rivojlantirib, dunyoga yangicha ko'z bilan qarashiga yordamlashadi desak mubolag'a bo'lmaydi. Bugungi rivojlanib borayotgan davrda faqat kitob o'qishning o'zi yetarli emas, shuning uchun ham kompyuter texnologiyalaridan va ko'rgazmali qurollardan foydalanish zarur deb topilmoqda. Ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalar, yangicha metodlar, pedagogik va axborot texnologiyalarini o'quv jarayonida qo'llashga bo'lgan qiziqish, kundan kunga ortib borayapti. Bunday bo'lishining asosiy sabablaridan biri dars jarayonlariga innovatsion texnologiyalar hamda interaktiv metodlarning

qo'llanishidir. Yangicha metod va texnologiyalardan foydalanish o'quvchining egallayotgan bilimlarini o'zlari qidirib topishi, erkin fikrlashi va xulosalarni ham o'zlari keltirib chiqarishiga o'rgatadi. Hozirgi kompyuterlarda va internetda tasviriy san'at fanidan umumli foydalanish yo'lga qo'yilgan. Ammo yurtimizning chekka qishloq va viloyat maktablarida bolalar foydalanishlari uchun kerakli texnikalarning yetarli ta'minlanmaganligi achinarli holat. Bolalarning tasavvuri va tafakkuri rivojlanishida zamonaviy texnologiyalarning o'rni beqiyos. An'anaviy o'qitish tizimida esa o'quvchilarni faqat tayyor bilimlarini egallashga o'rgatilgan, mustaqil o'rganib tahlil qilishga qiziqish bo'lmagan. Ya'ni o'quvchilarning darslikni mukammal o'rganishlari uchun qulay shart- sharoitni yo'qligi katta to'siq bo'lib kelgan. Ta'lim jarayonida o'quvchi asosiy figuraga aylanadi. Shu bois ham oliy umumta'lim muassasalarida malakali yosh kadrlarni tayyorlashda zamonaviy o'qitish metodikasi, innovatsion texnologiyalarning o'rnini katta deb hisoblaymiz. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahoratga ega bilimli, yetuk, malakali yosh intiluvchan o'qituvchi, o'quvchilarning yetuk kadr bo'lib yetishishiga yordam beradi.

Innovatsion pedagogik jarayonni tasviriy san'at bilan bog'lash, shaxs o'z-o'zini boshqarishi, o'rganish va bilish jarayonining rivojlanishiga olib keladi. Tasviriy san'at o'quv jarayonida mashg'ulot mavzusiga doir bilimlarni mustahkamlash va fikrlashni rivojlantirish maqsadida inovatsion ta'lim texnologiyalari ("Ta'limda inovatsiya (STEAM) loyihasi interfaol metodlar (aqliy hujum, tushunchalarini aniqlash, mantiqiy zanjirlar ketma-ketligi).¹ Tasviriy san'at fanini o'qitishda an'anaviy usullar bilan chegaralanish darsning zerikarli o'tilishiga sabab bo'ladi. Kompyuter orqali tasviriy san'at asarlarini tahlil qilish, muzeylar galereyalar bo'ylab virtual sayohat qilish real hayotdagidek ko'rish imkonini beradi. O'quvchilarni mustaqil ta'lim olishida dars ishlanmalari turli dasturlar ta'minotlar, animatsiyalar hamda ta'limi kontentlaridan foydalanishni shakllantirish davr talabi

¹ Sultanov X.E. Tasviriy san'at mashg'ulotlarida talabalarning ijodiy qobiliyatini rivojlantirishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish / "Zamonaviy ta'lim" ilmiy-amaliy ommabop jurnali, №11, 2016. -59-64 b.; www.pedagoglar.org

bo'lib kelmoqda.² Bugungi kunda amalga oshirilayotgan o'zgarishlar, yangi metodik qo'llanmalar, kompyuter texnologiyalari va ko'rgazmali qurollardan foydalanish, interfaol metodlar o'quvchi va talabalarda bilim, ko'nikma va tasavvurining ortishiga, o'z-o'zini boshqarish va shaxsiy rivojlanishning asosi hisoblanadi. O'qitishdan noan'anaviy shakllar bilan birgalikda interfaol usullarni qo'llash va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish orqali o'quvcilarda ijodkorlik va kreativlik qobiliyatlari shakllanadi.

Tasviriy san'at darslarida yangi texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati juda katta. Bu o'zgarishlar nafaqat ta'lim jarayonini yengillashtiradi, balki o'quvchilarni qiziqtirish, ularning ijodiy salohiyatini rivojlantirish va zamonaviy ko'nikmalarni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Quyida yangi texnologiyalarning tasviriy san'at darslaridagi ahamiyati batafsil bayon etilgan:

1. Ta'lim jarayonining samaradorligi oshadi:

- Vizual vositalar: Interaktiv doskalar, proyektorlar va raqamli displeylar yordamida o'quvchilarga vizual materiallarni sun'iy intellekt orqali ko'rsatish mumkin. Bu ular uchun materialni yaxshiroq tushunish va yodda saqlashga yordam beradi.

- Multimedia resurslari: Audio va video materiallar yordamida o'quvchilar turli san'at yo'nalishlari va uslublarini o'rganishlari mumkin. Bu darslarni yanada qiziqarli va rang-barang qiladi.

2. Ijodiy salohiyatni rivojlantirish:

- Raqamli san'at dasturlari: Photoshop, Illustrator va boshqa raqamli san'at dasturlari yordamida o'quvchilar o'z ijodlarini raqamli shaklda ifoda eta oladilar. Bu esa ularga yangi imkoniyatlar ochadi va zamonaviy texnologiyalar bilan ishlash ko'nikmalarini shakllantiradi.

- Grafik planshetlar: Bu qurilmalar yordamida o'quvchilar o'z rasmlarini bevosita raqamli shaklda yaratishlari mumkin. Bu esa ularning ijodiy ishlash imkoniyatlarini kengaytiradi.

² Abduvoitovich B. D. Tasviriy san'atda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati // So'ngi ilmiy tadqiqotlar nazariyasi. – 2023. – T. 6. – №. 4. – C. 54-58
www.pedagoglar.org

3. Masofaviy ta'lim imkoniyatlari:

- Onlayn platformalar: Zoom, Google Classroom va boshqa onlayn platformalar yordamida tasviriy san'at darslarini masofadan turib o'tkazish mumkin. Bu esa o'quvchilarga joylashuvidan qat'i nazar ta'lim olish imkoniyatini beradi.

- Onlayn resurslar va darsliklar: Internetda mavjud bo'lgan ko'plab onlayn resurslar, video darslar va darsliklar yordamida o'quvchilar o'z bilimlarini mustaqil ravishda boyitishlari mumkin.

4. Individual yondashuv va baholash:

- Raqamli portfoliolar: O'quvchilarning ijodiy ishlarini raqamli portfoliolar shaklida saqlash va kuzatib borish mumkin. Bu ularga o'z taraqqiyotini kuzatish va o'z ishlari ustida tahlil qilish imkonini beradi.

- Interaktiv baholash tizimlari: Raqamli texnologiyalar yordamida o'quvchilar ishlarini tezkor va adolatli baholash mumkin. Bu esa ularga o'z kamchiliklarini tezda aniqlash va tuzatish imkonini beradi.

5. Globallashuv va madaniyatlararo aloqa:

- Virtual ko'rgazmalar va musobaqalar: Internet orqali o'quvchilar o'z ijodiy ishlarini dunyo miqyosida namoyish etishlari va baholashlari mumkin. Bu ularga boshqa madaniyatlar bilan tanishish va o'zlarining ko'nikmalarini xalqaro miqyosda sinab ko'rish imkoniyatini beradi.

- Onlayn hamkorlik: Turli mamlakatlardan bo'lgan o'quvchilar bilan onlayn hamkorlik qilish orqali ularga yangi g'oyalar va ilhom manbalarini topish imkoniyatini beradi.

Tasviriy san'at darslarida yangi texnologiyalardan foydalanish nafaqat ta'lim jarayonini yanada samarali va qiziqarli qiladi, balki o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish, ularni zamonaviy ko'nikmalar bilan ta'minlash va global miqyosda muvaffaqiyatli bo'lishlariga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Doston Abduvoitovich Berdiyev Maktablarda tasviriy san'at fanini o'qitishda kelajak ta'limi steam interaktiv ta'limini rivojlantirish // "Science and Education" Scientific Journal/ ISSN 2181-0842 February 2022/ Volume 3 Issue 2 Pages: 687-690
2. Бердиев Достон Абдувоитович, Султанов Хайтбой Эралиевич Тасвирий санъатда кластер ёндашуви сифатида стеам таълимини татбиқ этиш// научный журнал Интернаука/ часть 7. Москва, 2022 № 15(238) - ст 13-14
3. Бердиев Достон Абдувоитович Кластер ҳамкорлигида ташкил этилган тасвирий санъат тўғаракларнинг таълим-тарбия соҳасидаги аҳамияти // Innovative developments and research in education: a collection scientific works of the International scientific online conference (23rd March, 2023) – Canada, Ottawa : "CESS", 2023. Part 19–24 p.
4. Berdiyev Doston Abduvoitovich. (2023). Tasviriy san'atning fanlararo aloqalar tizimidagi o'rni. *PEDAGOGS Jurnal*, 31(1), 142–148.
5. Abduvoitovich B. D. Tasviriy san'atda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati //So'ngi ilmiy tadqiqotlar nazariyasi. – 2023. – T. 6. – №. 4. – С. 54-58.
6. Berdiyev Doston Abduvoitovich. (2023). Steam ta'limini tatbiq etish orqali tasviriy san'at fanini o'qitish metodikasi mazmunini takomillashtirish usullari. O'zbekistonda fanlararo innovatsiyalar va ilmiy tadqiqotlar jurnali, 2(18), 187–193. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7843850>
7. Berdiyev Doston Abduvoitovich 2023. Umumta'lim maktablarida tasviriy san'atni o'qitish muammolari (Tasviriy san'atni o'qitish metodikasi tarixi). *Scientific Impulse*. 1, 9 (May 2023), 520–527.
8. Qudratova N.I.” Oliy ta'lim tizimida dars sifatini takomillashtirish mexanizmlari.” 2024. “Tasviriy san'at va musiqa ta'limida o'qitishning dolzarb muammo va yechimlari”.